

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(23 квітня 2021 року)

ОДЕСА
2021

УДК 343.98:343.95
A43

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

A43   **Актуальні** аспекти криміналістичного та психологічного
забезпечення правоохоронної діяльності, м. Одеса, 23 квітня
2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. 269 с.
УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2021

*Грабарчук А. Г.,
курсант ОДУВС*

*Науковий керівник:
Проценко О. О.,
доцент кафедри криміналістики та психології ОДУВС,
кандидат юридичних наук*

УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ

Актуальність теми полягає в тому, що введення інституту «угод у кримінальному провадженні» стало однією з найперспективніших і дискусійних новел кримінального процесуального законодавства та слідчої практики сьогодення Національної поліції України. Необхідно зазначити, що приймаючи рішення про намір укладання угоди, учасники кримінального провадження завдяки компромісу, уникають конфліктів під час досудового розслідування та судового розгляду. Тому як і з психологічної точки зору, так і з кримінально-процесуальної виникає необхідність дослідити інститут «угод у кримінальному провадженні».

Цим правовим інститутом передбачено два види угод, які укладаються в кримінальному провадженні: про визнання винуватості та про примирення. Угода про визнання винуватості укладається між прокурором, який представляє сторону обвинувачення, та підозрюваним чи обвинуваченим, які представляють сторону захисту [1, с. 124]. Угода про примирення укладається між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим.

Дослідження правових та психологічних особливостей цієї проблеми торкалося у своїх працях багато вчених, зокрема, Александров Д. О., Андросюк В. Г., Бойко В. Ф., В. В. Землянська, Охріменко І. М., Райт М., Черновський О. К., Ю. В. Шепітько, Цільмак О. М. та ін., проте, інститут угод в кримінальному провадженні є малодослідженим з позицій юридичної психології.

В основі будь-якої угоди в кримінальному провадженні лежать поняття «конфлікту» та «компромісу», які вимагають знань різних наук: психології, соціології, кримінології, конфліктології, кримінального права.

Термін «конфлікт» (лат. *conflictus* – зіткнення, сутичка) – вживається у значенні зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, супроводжуваних складними колізіями [2]. Порушення особою кримінально-правової заборони породжує суперечності між інтересами особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та інтересами держави, суспільства, фізичної або юридичної особи, пов'язаними з нормальним функціонуванням охоронюваних публічним правом суспільних відносин: прав і свобод особистості, власності, економічної системи, громадського порядку, конституційного ладу.

Для вирішення кримінально-правового конфлікту потрібно відновити, компенсувати або в іншій формі захистити порушені злочином блага, притягнувши особу, яка порушила ці блага, до співрозмірної його провини відповідальності. Слід зазначити, що саме держава вирішує кримінально-правові конфлікти. Тому держава, незалежно від того, чи сама вона, суспільство, окремий громадянин або організація постраждали в результаті вчинення злочину, є учасником кримінально-правового конфлікту.

Вчинення кримінального правопорушення породжує, з одного боку, право держави вимагати від особи, яка вчинила злочин, понести відповідальність за вчинене, з іншого – обов'язок забезпечити захист прав та інтересів потерпілого. Разом з тим і в особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, виникає право на захист від необґрунтованого обмеження її прав і свобод у процесі покладання на нього заходів кримінальної відповідальності.

Конфлікти виникли ще давніх часів. Це одна зі сторін людської сутності, яка найбільш яскраво виявляє індивідуальність особистості, різноманіття її потреб, інтересів, цілей, установок, цінностей, ідеалів.

Юридичні конфлікти – це не мирне врегулювання соціальних відносин за своєю природою, оскільки при їх вирішенні державою санкціоновано застосування примусових заходів. Слід зазначити, що в міру розвитку конфлікту одна зі сторін може своїми діями поставити іншу в стан психологічної залежності. Це може бути досягнуто різними способами: психологічним тиском, інтригою, додатковими аргументами, погрозою насильства або насильством, шантажем. Динаміка психологічного елемента в розвитку юридичного конфлікту відповідає рівню психологічних відносин його учасників.

Для управління конфліктом на цьому етапі важливо зрозуміти, що така позиція сторін неперспективна, оскільки зачіпає на свідомому і підсвідомому рівнях особистості найбільш небезпечні якості людини.

До них відносяться: егоцентризм, самоповага, самоствердження в соціальному статусі, суперництво. Така позиція в конфлікті формує установку у свідомості людей не на компроміс, а на знищення суперника. Вирішення протиріччя в цьому випадку припускає варіант «виграв-програв». Здобута однією зі сторін перемога по суті не є перемогою. Повалений противник виявиться назавжди по відношенню до переможця на найнижчому рівні психологічних відносин. Він принижений не тільки професійно, а й морально, набуває комплекс ненависті по відношенню до супротивника і ніколи не зможе співпрацювати з ним. Переможець таким чином отримує «вічного» особистого ворога, втрачає безпеку діяльності і перспективу співпраці [3, с. 155-156].

Якісно інша ситуація формується у розвитку правового конфлікту, якщо сторони вийшли з нього на психологічному рівні відносин. Правові конфлікти можуть залагоджуватися не тільки суто юридичними засобами, а й іншими.

Слід відмітити, що примирення, як один з альтернативних способів вирішення юридичних конфліктів, може успішно поєднуватися з іншими формами. Процедура примирення ефективно використовується в різних типах конфліктів: міжособистісних, сімейних, виробничих та інших. Угоди в кримінальному провадженні мають договірну природу, є результатом проведення примирних процедур, укладаються на основі поступок сторін. Угоди в кримінальному провадженні – є документом, актом саморегуляції й юридичним фактом. У найзагальнішому вигляді угода в кримінальному провадженні – це угода, в якій сформульовані умови примирення, договір, що укладається на основі взаємних поступок між сторонами.

Отже, звідси можна зробити висновок, що угода в кримінальному провадженні укладається шляхом попередніх домовленостей, переговорів між сторонами кримінального процесу чи між потерпілим і підозрюваним або обвинуваченим.

З позиції юридичної психології, «угоду в кримінальному провадженні» пропонуємо вважати «усвідомленим, цілеспрямованим, вольовим актом визначених у кримінальному процесуальному законі

учасників кримінального провадження, здійснюючи який, вони прагнуть до досягнення певних правових наслідків».

СПИСОК БІБЛОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні [станом на 21 лют. 2020 р.] / за заг. ред. Чернявського С. С. Київ : Вид. дім «Професіонал», 2020. 1288 с. ISBN 978-966-370-351-0.

2. Короткий словник синонімів української мови / За заг. ред. П.М. Деркача. Львів : Вид. «Радянська школа», 1960. 211 с.

3. Кувалдина Ю. В. Предпосылки и перспективы развития компромиссных способов разрешения уголовно-правовых конфликтов в России. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. Самара, 2011.

4. Новак Р. В. Інститут угод як прояв диференціації кримінально-процесуальної форми. Вісник Вищої Ради Юстиції. № 3 (15). 2013.с. 74-86.

5. Новак Р. В. Поняття та значення особливих порядків кримінального провадження. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2014. № 4.с. 75-84.

Бершавська К. Р.	
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ...	91
Борисюк О. М.	
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	94
Гаркуша Г. О.	
ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ.....	98
Грабарчук А. Г.	
УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРІШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ.....	102
Єфремова С. О.	
НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ....	105
Заволокіна В. А.	
РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРЛОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	109
Заволокіна В. А., Проценко О. О.	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	112
Заморій А. С.	
ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	114
Здерчук А. О.	
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	119
Зеленська В. В.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА.....	124
Каліух О. С.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	130
Кісілюк М. В.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	133